

Stágel Imréné

A készletezéshez kapcsolódó döntések és szervezési feladatok

A követelménymodul megnevezése:

Az áruforgalmi tevékenység tervezése, irányítása, elemzése

A követelménymodul száma: 0003-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-004-50

A KÉSZLETEK NAGYSÁGÁNAK ÉS ÖSSZETÉTELÉNEK MEGHATÁROZÁSA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Ön egy szupermarket vezetője. A részlegvezetőkkel folytatott megbeszélésen számos kijelentés hangzott el a készletezéssel kapcsolatban, melyekre Önnek reagálnia kell. Végig kell gondolnia, hogy egyetért vagy sem az elhangzott megállapításokkal, javaslatokkal, és indokolnia kell véleményét.

Az alább idézett kijelentésekkel kapcsolatban fogalmazza meg egyetértő vagy elutasító véleményét, indoklással!

1. "Alig fér el a rengeteg italáru a raktárban, foglalja a helyet más áruk elől is. Javaslom, hogy inkább gyakrabban szerezzünk be, kisebb mennyiséget."

2. "Ha nem tartanánk kávéból ilyen gazdag választékot, hogy szinte minden fajta és minden kiszerelesű, minden csomagolású terméket forgalmazunk, akkor elegendő lenne jóval kisebb készlet is ugyanakkora forgalom lebonyolításához."

3. "Rendelhetnénk óvatosabban, kisebb mennyiséget friss tejből, hiszen elég gyakran rajtunk marad, és selejtezni kell. Ha esetleg elfogyna jóval a záróra előtt, nincs nagy probléma, legfeljebb vesznek helyette a vásárlók tartós tejet."

4. "Mivel jövő héten árengedményes akciót tervezünk üdítőitalokból, javaslom, hogy más termékekből is készüljünk fel a megszokottnál nagyobb készlettel."

5. "Szerintem használjuk ki a Mirelit Kft. akciós ajánlatát, és kivételesen rendeljünk tőlük az eddiginél jóval nagyobb mennyiséget gyorsfagyasztott zöldségekből és gyümölcsökből! Nem terhelne minket a megszokottnál nagyobb költség, ugyanis ha alacsonyabb áron többet rendelünk, a szállítónak fizetendő összeg nem lenne lényegesen magasabb."

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A KÉSZLETEZÉS SZEREPE

A **készletek** olyan anyagi eszközök, amelyek egy évnél rövidebb ideig szolgálják a vállalkozás tevékenységét.

A készletek közé tartoznak az anyagok (pl. üzemanyagok, fűtőanyagok, nyomtatványok, irodaszerek, tisztítószeres, csomagolóanyagok, munkaruhák, továbbfeldolgozásra kerülő alapanyagok), valamint az áruk. Az áruk sajátossága, hogy azokat a kereskedelmi vállalkozás változatlan formában történő továbbértékesítés céljából szerzi be. A kereskedelmi vállalkozásoknál a készleteken belül a döntő részt a továbbértékesítés céljából beszerzett termékek teszik ki, ezért a továbbiakban a készleteket az árukészlettel azonosítjuk.

Készletnek tehát jelen tananyagban az áruforgalom lebonyolításához szükséges áruállományt nevezzük.

A **készletezés** a kereskedelmi vállalkozások áruforgalmi tevékenységének egyik szakasza, a készletekkel kapcsolatos döntések és gyakorlati teendők összessége.

A készletezés szerepe, hogy a kereskedő folyamatos kínálatot tudjon biztosítani. A készletezés megszervezése során fontos szempont, hogy az értékesítés zavartalan legyen akár átmeneti beszerzési nehézségek, akár a forgalom időszakos ingadozása esetén is.

Az értékesítés csak akkor lehet zavartalan, ha az ahhoz szükséges készletek mennyiségben és választékban rendelkezésre állnak, és ezekről a kereskedőnek naprakész, pontos információi vannak. Az áttekinthető raktári rend, a szakosított tárolás elősegíti a raktári készletek gyors kiszállítását, illetve kihelyezését az elárúsító helyiségbe, és ezáltal az értékesítés zökkenőmentes lebonyolítását.

A készletezési tevékenység a kereskedő számára az alábbi feladatokat jelenti:

- Dönteni kell arról, hogy milyen nagyságrendű és összetételű készletet tart;
- Meg kell határozni, hogy milyen módon tartja nyilván a készleteket, és ennek megfelelően gondoskodnia kell a nyilvántartásról;
- Meg kell szervezni a készletek tárolását;
- Áruforgalmi döntéseinek megalapozásához figyelemmel kell kísérnie és elemeznie kell a készletek alakulását.

Jelen szakmai anyag a fenti feladatok elvégzéséhez szükséges ismeretek, készségek elsajátításához ad segítséget. Első részében a készletek nagyságrendjének és összetételének meghatározásánál figyelembe veendő szempontokat ismerjük meg.

A KÉSZLETEZÉSI POLITIKA

A forgalom zavartalanságához szükséges készletnagyságra és készletösszetételre, valamint az ennek biztosítására alkalmas módszerekre vonatkozó elképzeléseket a vállalkozás készletezési politikája tartalmazza.

A készletezési politika a készletezésre vonatkozó stratégiai terv.

A készletezési politika meghatározó eleme a forgalom zavartalanságához szükséges mennyiségű és választékú készlet meghatározása.

A készletnagyság kialakításakor arra kell törekedni, hogy a készletek egy adott időszak átlagában optimális szinten legyenek. A készletnagyság vizsgálható áruféleségenként és összesítve. Az optimális készletnagyság kialakítása azonban nem egyszerű feladat. A készletek nagysága a beszerzések és a forgalom alakulásának függvényében állandóan változik. Egy-egy áruféleségből a beszerzést követően megnő a készletnagyság, majd az értékesítéssel folyamatosan csökken. Figyelnünk kell arra, hogy egy-egy áruféleség készletszintje soha ne csökkenjen le olyan alacsony szintre, hogy a következő szállításig ne elégítse ki a forgalom igényeit. (Kivételt jelentenek azok az áruféleségek, melyek további forgalmazását valamilyen okból nem tervezi az adott kereskedelmi vállalkozás).

Optimális készlet egy adott időszak átlagában az a készletnagyság, mely a forgalom zavartalan lebonyolítását lehetővé teszi, a lehető legnagyobb árbevételt biztosítja a készletezéshez kapcsolódó költségek minimalizálása mellett.

Az optimális készlet tehát se több, se kevesebb, mint amennyi az adott időszak forgalmának lebonyolításához szükséges. A lehető legnagyobb árbevételt teszi lehetővé, a készletezési költségekkel való takarékos, ésszerű gazdálkodás mellett.

Ha az optimálisnál nagyobb készletet tart a kereskedő, akkor a készlettartással kapcsolatos költségek indokolatlanul magasak. A hűtést igénylő áruk hosszú ideig történő tárolása pl. többlet-energia felhasználásával jár. Az árukat kezelni kell (pl. portalanítani, átválogatni), azért hogy minőségük ne károsodjon. Ezek a feladatok többletmunkát, és ezáltal bérköltséget jelentenek. A tárolás ideje alatti romlás, sérülés, károsodás miatt az áruk esetleg nem lesznek eladhatók. Ilyenkor a beszerzésükre fordított kiadás nem térül meg a bevételben.

Ha az optimálisnál kisebb készletet tart a kereskedő, akkor viszont a vevők keresletét nem tudja folyamatosan és hiánytalanul kielégíteni, és ezáltal a bevétele elmarad a lehetőségektől.

Az, hogy egy adott vállalkozásnál mekkora készlet tekinthető optimálisnak, sok tényezőtől függ.

Az optimális készletnagyságot befolyásoló tényezők:

- a forgalom nagysága, időbeli hullámmozgása,

- a beszerzés gyakorisága, mennyisége, szállítási távolság,
- a forgalomba hozott áruk jellege, választéka, az egymást helyettesítő áruk köre,
- a tároló kapacitás, a hálózat területi elhelyezkedése,
- a készletezéshez kapcsolódó költségek,
- a vállalkozás pénzügyi helyzete.

a) A forgalom nagysága, időbeli hullámozása

A készletnagyságot mindig a forgalom igényeihez kell igazítani. A növekvő értékesítés nagyobb készletet, a visszaeső forgalom kisebb készletet igényel. Az optimálisnak tekinthető készletnagyságot befolyásolja a forgalom hullámozása is.

Viszonylag egyszerű az optimális készletnagyság kialakítása azokból az áruféleségekből, melyek állandó keresletűek. A legtöbb áruféleségnél azonban figyelembe kell venni a forgalom időszakos hullámozását, mely kötődhet évszakokhoz, ünnepekhez, fizetési napokhoz, de akár napon belül a munkaidő kezdetéhez vagy végéhez is. A forgalom alakulására hatással lehet pl. a közelben egy hasonló profilú kereskedelmi egység megnyitása, vagy egy intézmény (pl. egészségügyi, oktatási, szociális intézmény) létesítése. A készletkialakításkor gondolni kell arra is, hogy valamely áruféleség kereskedelmi akciója a többi áru forgalmát is fellendíti.

b) A beszerzés gyakorisága, mennyisége, szállítási távolság

Az optimálisnak tekinthető készletnagyságot a szállítóval kötött megállapodások feltételei is befolyásolják. A beszerzendő mennyiségről és szállítási gyakoriságról történő megállapodásoknál ugyan a kereskedő igyekszik a saját érdekeit érvényesíteni, de erre nincs mindig lehetőség.

A beszerzés gyakorisága és a készletnagyság között fordított irányú összefüggés van.

Gyakori beszerzés esetén az átlagos készletnagyság alacsonyabb lehet, míg ritkább szállítások esetén magasabb készletet kell tartani. A beszerzés gyakorisága függ az áru jellegétől, a szállítási távolságtól, de esetenként a szállító által meghatározott feltételektől is. A romlékony, rövid eltarthatóságú idejű, vagy a divatérzékeny áruféleségekből gyakrabban kell beszerezni.

Az egy-egy alkalommal beszerezhető mennyiségtől függően az optimálisnál kisebb vagy nagyobb készlet tartását kénytelen vállalni esetenként a kereskedő.

A beszerzendő árumennyiséget többnyire a kereskedelmi vállalkozás határozza meg. Főleg kisebb forgalmú vállalkozásoknál azonban előfordulhat, hogy a számukra optimális mennyiség értékesítését a szállító nem vállalja, így kénytelenek esetenként az optimálisnál nagyobb készlet tartását vállalni.

Ha a terméket távoli telephelyű szállítóktól szerezzük be, figyelembe kell venni a szállítás költségigényét. Lehet, hogy a magas fuvarozási költség miatt egy-egy alkalommal érdemes az optimálisnál nagyobb készletet beszerezni.

Előfordulhat az is, hogy valamely termékből gyakoribb szállítást igényelne a kereskedelmi vállalkozás, a szállító azonban ezt nem vállalja. Ha az adott áruféleség más partnertől nem szerezhető be, nagyobb készletmennyiséget kell tartani.

c) A forgalomba hozott áruk jellege, választéka, az egymást helyettesítő áruk köre

A forgalomba hozott áruk jellege – biológiai, fizikai, kémiai jellemzőik, divatérzékenységük, fizikai és erkölcsi avulásuk mértéke – alapvetően befolyásolja az optimális készlet nagyságot. Azokból az áruféleségekből melyek romlékonyak, gyorsan kimennek a divatból, vagy a technikai fejlődés következtében hamar korszerűtlenné válnak, viszonylag alacsony készletet célszerű tartani.

Figyelnünk kell azonban arra is, hogy ha az adott boltban egy gyakran keresett áruból időnként nincs elegendő készlet a vevőkör igényeinek kielégítéséhez, akkor más termékek forgalma is csökkenni fog. Ha például egy élelmiszerbolt a termék gyors minőségromlása miatt nem tart elegendő mennyiséget tejből, kenyérből vagy péksüteményből, akkor a vevők inkább máshol vásárolnak, és más áruféleségeket is a konkurenciánál szereznek be.

A forgalmazott áruféleségek választékigénye is befolyásolja a készlet nagyságot. Adott áruféleség választékát az azonos rendeltetésű, de eltérő tulajdonságú (például eltérő színű, eltérő méretű, fazonú, alapanyagú, teljesítményű, stb.) termékek összessége alkotja.

Amennyiben választékigényes áruféleségeket értékesít a vállalkozás (pl. ruházati cikkek, cipők, lakástextíliák, műszaki cikkek) magasabb készletet kell tartani, hogy a vevő minél több választékelemről tudjon választani. Azokból a termékekből, melyekből a választékelemek száma kicsi (pl. liszt, étolaj, cukor), ugyanolyan értékesítési volumenhez alacsonyabb készlet is elegendő.

Az adott áruféleségből szükséges készlet nagyságát befolyásolja a helyettesítő áruk köre is. Ha egy áru az egységben éppen nem kapható, de valamely – azonos használati célt kielégítő – helyettesítő áru igen, akkor a vevők ezzel kielégíthetik igényeiket. Azokból az árukból azonban, melyeknek nincs helyettesítő terméke, nagyobb készlet nagyságot kell biztosítani, hogy a hiány miatt ne legyen forgalomkiesés.

d) A tároló kapacitás, a hálózat területi elhelyezkedése

A készlet nagyság kialakításánál figyelembe kell venni az adott vállalkozás, kereskedelmi egység raktári kapacitását.

A raktárak befogadóképessége határt szab a készletezni kívánt árumennyiségnek. A speciális tárolási körülményeket (pl. hűtést, elkülönítést) igénylő áruféleségeknél az adott szakraktár befogadóképességével kell számolni.

A tárolókapacitás megállapításakor figyelembe kell venni a szállítási, közlekedési útvonalak helyigényét, valamint a tűzvédelmi, balesetvédelmi előírásokat is.

Az optimális készletnagyságot a hálózati egységek területi elhelyezkedése is befolyásolja. Egy szétaprózott hálózatú (több kisebb hálózati egységgel rendelkező) vállalkozásnál nagyobb készlet szükséges ugyanakkora forgalom lebonyolításához, mint ahol néhány nagy forgalmú egységet üzemeltetnek.

e) A készletezéshez kapcsolódó költségek

Az átlagos készletnagyságot akkor tekinthetjük optimálisnak, ha a legnagyobb árbevételt biztosítja, a készletezéssel kapcsolatos költségek minimalizálása mellett. A kétféle követelmény azonban gyakran ellentmond egymásnak. Nagy árbevétel gazdag választék kialakításával, magas készlet szint biztosításával érhető el, ez azonban általában magas készletezési költségekkel jár együtt.

A lehető legnagyobb árbevétel és az ehhez szükséges készletezés költségeinek együttes optimalizálása a készletgazdálkodás feladata.

A **készlettartás költségei** az áruk tárolása, raktári mozgatása során felmerülő költségek, melyek lehetnek:

- viszonylag állandó és
- változó költségek.

A viszonylag állandó költségek közé tartozik:

- a raktárépületek értékcsökkenési leírása vagy bérelt raktár esetén a bérleti díja,
- a raktározáshoz, árumozgatáshoz szükséges gépek, berendezések, felszerelések értékcsökkenési leírása,
- a raktárak üzemelési, fenntartási költségei (áramdíj, fűtés, vízdíj stb.)
- a raktározással kapcsolatos ügyviteli költségek.

A viszonylag állandó költségek rövidebb távon fix költségnek tekinthetők, mivel függetlenek a raktározott árumennyiségtől. Egy meghatározott készlet szint elérése esetén azonban ezek is változnak, mivel a meglévő raktárhálózat bővítésére lesz szükség, új berendezések, felszerelések beszerzése válik szükségessé.

A változó költségek közé tartoznak:

- a raktári dolgozók, árumozgatók bérköltsége és a bérek közterhei,
- a speciális tárolási körülmények biztosításával kapcsolatos költségek (pl. hűtés, páratartalom szabályozás stb.),

A KÉSZLETEZÉS TERVEZÉSE ÉS SZERVEZÉSE

- az árumozgató berendezések üzemelési költségei,
- tárolási veszteségek (romlás, avulás stb.).

A változó költségek a raktározott árumennyiségtől függően (de nem biztos, hogy azzal egyenes arányban) változnak.

A készletnagyság kialakításakor figyelembe kell venni a fenti költségtényezőket, és azok lehetőség szerinti csökkentésére kell törekedni.

f) A vállalkozás pénzügyi helyzete

A készletnagyság kialakítására hatással lehet a vállalkozás pénzügyi helyzete, fizetőképessége is. Adódhat olyan helyzet, amikor készletgazdálkodási szempontból valamely áruféleségből kevesebb alkalommal, nagyobb árumennyiség beszerzése (tehát magas készlet szint kialakítása) lenne a leggazdaságosabb megoldás, a vállalkozás pénzügyi helyzete azonban ezt nem teszi lehetővé.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. feladat

Az információ tartalom feldolgozását követően fogalmazza meg újra véleményét az esetfelvetésben szereplő alábbi megállapításokról! Hasonlítsa össze válaszait a tananyag elsajátítását megelőzően adott válaszaival!

1. "Alig fér el a rengeteg italáru a raktárban, foglalja a helyet más áruk elől is. Javaslom, hogy inkább gyakrabban szerezzünk be, kisebb mennyiséget."

2. "Ha nem tartanánk kávéból ilyen gazdag választékot, hogy szinte minden fajta és minden kizserelésű, minden csomagolású terméket forgalmazunk, akkor elegendő lenne jóval kisebb készlet is ugyanakkora forgalom lebonyolításához."

3. "Rendelhetnénk óvatosabban, kisebb mennyiséget friss tejből, hiszen elég gyakran rajtunk marad, és selejtezni kell. Ha esetleg elfogy jóval a záróra előtt, nincs nagy probléma, legfeljebb vesznek helyette a vásárlók tartós tejet."

4. "Mivel jövő héten árengedményes akciót tervezünk üdítőitalokból, javaslom, hogy a más termékekből is készüljünk fel a megszokottnál nagyobb készlettel."

5. "Szerintem használjuk ki a Mirelit Kft. akciós ajánlatát, és kivételesen rendeljünk tőlük az eddiginél jóval nagyobb mennyiséget mélyhűtött zöldségekből és gyümölcsökből, hiszen nem terhelne minket a megszokottnál nagyobb költség. Ha alacsonyabb áron többet rendelünk, a szállítónak fizetendő összeg ugyanis nem lenne lényegesen magasabb."

2. feladat

Írja le, hogy véleménye szerint milyen következményei lehetnek annak, ha egy vállalkozás

a/ az optimálisnál nagyobb készletet tart!

b/ az optimálisnál kisebb készletet tart!

3. feladat

Hol kell nagyobb készletet tartania ugyanakkora forgalom lebonyolításához?

Húzza alá a megfelelő választ, majd választását indokolja meg!

a/női divatárukból:

- egy olyan vállalkozásnál, amely öt kis üzletet működtet, vagy
- egy olyan vállalkozásnál, amely egy nagy alapterületű üzletet működtet?

Indoklás:

b/ kávéból:

- egy élelmiszerboltban, vagy
- egy kávészaküzletben?

Indoklás:

<hr/> <hr/> <hr/>

Megoldás:

1. feladat

Lehetséges válaszok:

1. "Alig fér el a rengeteg italáru a raktárban, foglalja a helyet más áruk elől is. Javaslom, hogy inkább gyakrabban szerezzünk be, kisebb mennyiséget."

A javaslat elfogadása attól függ, hogy a gyakoribb beszerzés miatt a szállítási költség nem haladja-e meg a tárolási költséget. A gyakoribb beszerzés ugyanis fuvarköltséget jelent, és ha nagy távolságra van a szállító telephelye, akkor ez tetemes összeg lehet.

2. "Ha nem tartanánk kávéból ilyen gazdag választékot, hogy szinte minden fajta és minden kiszerezésű, minden csomagolású terméket forgalmazunk, akkor elegendő lenne jóval kisebb készlet is ugyanakkora forgalom lebonyolításához."

A mély választék valóban nagyobb készlet tartását igényli, hiszen mindegyik választékelemből szükség van akkorra készletre, amennyi a kereslet kielégítéséhez szükséges. Ráadásul a kereslet nem is jelezhető pontosan előre. A választékot lehetne szűkíteni, ezzel a készlettartás költségei csökkennének, viszont lehet, hogy jelentős árbevételről esne el a bolt.

3. "Rendelhetnénk óvatosabban, kisebb mennyiséget friss tejből, hiszen elég gyakran rajtunk marad, és selejtezni kell. Ha esetleg elfogyna jóval a záróra előtt, nincs nagy probléma, legfeljebb vesznek helyette a vásárlók tartós tejet."

Ha van helyettesítő termék, valóban kisebb gondot jelent, ha esetenként kisebb a készlet, mint ami a kereslet folyamatos kielégítéséhez szükséges. Ha azonban ez rendszeresen ismétlődik, lehet, hogy elpártolnak a vevők.

4. "Mivel jövő héten árengedményes akciót tervezünk üdítőitalokból, javaslom, hogy más termékekből is készüljünk fel a megszokottnál nagyobb készlettel. "

Valóban, az árengedményes akció hatására valószínűleg az akciós termék vásárlása céljából betérő vevők más árukat is vásárolnak, így azokból is nagyobb készletről kell gondoskodni.

5. "Szerintem használjuk ki a Mirelit Kft. akciós ajánlatát, és kivételesen rendeljünk tőlük az eddiginél jóval nagyobb mennyiséget mélyhűtött zöldségekből és gyümölcsökből, hiszen nem terhelne minket a megszokottnál nagyobb költség. Ha alacsonyabb áron többet rendelünk, a szállítónak fizetendő összeg ugyanis nem lenne lényegesen magasabb."

Nem igaz, hogy nem jelent nagyobb költséget a nagyobb mennyiség beszerzése. A mélyhűtött áruk tárolása ugyanis komoly energia-költséget jelent. Abból a szempontból is megfontolandó a nagy tétel beszerzése, hogy nem foglalja-e el a helyet majd a hűtőberendezésekben más, keresett áruk elől.

2. feladat

Az optimálisnál nagyobb készlet tartásának lehetséges következményei:

- A készlet egy részét az áru jellegétől függően kénytelen árengedménnyel értékesíteni vagy selejtezni (történhet divatmúlás, avulás, minőségromlás, lejárat a fogyaszthatósági, illetve minőség-megőrzési idő). Így bevételtől esik el a vállalkozás, illetve többlet-költségei keletkeznek.
- A készlet egy részében lekötött pénze nem térül meg a vállalkozónak, így nem tud más, keresett árukat beszerezni.
- A készlet egy része leköti a raktári és eladótéri kapacitást, és ezáltal akadályozza más áruk szakszerű, biztonságos tárolását, illetve beszerzését.
- A készleten lévő árukat kezelni kell a minőségromlás megakadályozása miatt, ez időt és munkát igényel, amit más feladatok ellátására fordíthatnának.

Az optimálisnál kisebb készlet tartásának lehetséges következményei:

- Nem tudja a vállalkozás a vevők igényét egy-egy áruféleségből teljes mértékben kielégíteni mennyiségben vagy választékban, ezért bevételtől esik el, sőt, az átmeneti készlethiány más áruk forgalmára is kihat, mert lehet, hogy egyúttal azokat is máshol vásárolják meg.
- Tartósan elpártolhatnak a vevők a vállalkozástól, ha rendszeresen nem találják meg a boltjaiban a keresett termékeket.

3. feladat

Ugyanakkora forgalom lebonyolításához

a/női divatárúkból annál a vállalkozásnál kell nagyobb készletet tartani, amely öt kis üzletet működtet.

Indoklás: Ha a kereslet kielégítése érdekében mind az öt üzletben készletet tart valamennyi választékelemből, akkor ez feltehetően nagyobb készletet jelent az öt boltban együttesen, mint egyetlen boltban.

b) egy kávészaküzletben kell nagyobb készletet tartani.

Indoklás: A szaküzletben a lehető legmélyebb választékot kell tartani, mert itt ez a vevők elvárása. A mély választék következtében minden választékelemből kell készlettel rendelkeznie, hogy a vevők igényeit a legteljesebb mértékben ki tudja elégíteni. Egy élelmiszerboltban nem jelentkezik a nagyon mély választék iránti igény a vevők részéről.

MUNKANYELV

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Húzza alá a helyes válaszokat!

A kereskedelmi vállalkozásoknak azért kell készletet tartaniuk, hogy

- a forgalom ingadozása esetén is folyamatos legyen az értékesítés,
- átmeneti beszerzési nehézségek esetén is folyamatos legyen az értékesítés,
- a szállító partnerekkel tartós üzleti kapcsolatot alakíthassanak ki,
- két áruszállítás között az értékesítés zavartalan és folyamatos legyen,
- a dolgozók munkaidejét a legteljesebb mértékben kihasználják.

2. feladat

Érveljen az alábbi állítások mellett vagy ellen! Indoklását példákkal is támassza alá!

a/ Ha egy árucikkből kedvezményes akciót hirdet a vállalkozás, akkor a többi termékből is érdemes a szokásosnál nagyobb készletről gondoskodnia.

b/ A beszerzés gyakorisága hatással van a vállalkozás készleteinek nagyságára.

c/ A forgalmazott áruk választékigénye befolyásolja, hogy mekkora készletet célszerű tartani egy-egy áruféleségből.

d/ Az adott cikkből szükséges készletnagyságot befolyásolja, hogy van-e helyettesítő áru az adott üzletben vagy sem.

3.

Az alábbi állításokról döntse el, hogy igazak vagy hamisak! Véleményét indokolja meg!

a/ Az áruforgalmi folyamatok tervezését a készletezés tervezésével kell kezdeni, hiszen a tárolási lehetőségek meghatározzák a beszerzési és értékesítési lehetőségeket.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

b/ A vállalat pénzügyi helyzete nincs hatással az optimális készletnagyság kialakítására.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

<hr/> <hr/> <hr/>

c/ Ha egy tervezett kereskedelmi akció miatt nagyobb mennyiségű áru beszerzéséről döntünk, számolni kell azzal, hogy a raktár üzemelési költségei (fűtés, világítás, stb.) is növekednek.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

<hr/> <hr/> <hr/>

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Húzza alá a helyes válaszokat!

A kereskedelmi vállalkozásoknak azért kell készleteket tartaniuk, hogy

- a forgalom ingadozása esetén is folyamatos legyen az értékesítés,
- átmeneti beszerzési nehézségek esetén is folyamatos legyen az értékesítés,
- a szállító partnerekkel tartós üzleti kapcsolatot alakíthassanak ki,
- két áruszállítás között az értékesítés zavartalan és folyamatos legyen,
- a dolgozók munkaidejét a legteljesebb mértékben kihasználják.

2. feladat

a/ Ha egy árucikkből kedvezményes akciót hirdet a vállalkozás, akkor a többi termékből is érdemes a szokásosnál nagyobb készletről gondoskodnia.

Helyes. Az akció becsalogatja a vevőket, és lehet, hogy egyéb vásárlásaikat is itt bonyolítják le az akció ideje alatt, vagy kedvet kapnak más áruk vásárlásához is. Indokolt ezért nagyobb készlettel felkészülni a nem akciós termékekből is.

b/ A beszerzés gyakorisága hatással van a vállalkozás készleteinek nagyságára.

Helyes. Minél gyakrabban szereznek be, annál kisebb készlet szükséges adott időszak keresletének kielégítéséhez. A ritkább szállítás esetén az időszak alatti kereslet kielégítéséhez nagyobb készletet kell tartani.

c/ A forgalmazott áruk választékigénye befolyásolja, hogy mekkora készletet célszerű tartani egy-egy áruféleségből.

Helyes. A választékigényes áruk mindegyik választékeleméből kell készlettel rendelkeznie a kereskedőnek, így nagyobb készletet kell tartani, mintha csak 2-3 választékelemet jelentene a választék. Ez utóbbi esetben könnyebben kiszámítható a vevők kereslete is.

d/ Az adott cikkből szükséges készletnagyságot befolyásolja, hogy van-e helyettesítő áru az adott üzletben vagy sem.

Helyes. Ha egy áru az egységben éppen nem kapható, de valamely – azonos használati célt kielégítő – helyettesítő áru igen, akkor a vevők ezzel kielégíthetik igényeiket. Azokból az árukból azonban, melyeknek nincs helyettesítő terméke, nagyobb készletnagyságot kell biztosítani, hogy a hiány miatt ne legyen forgalomkiesés.

3.

a/ Az áruforgalmi folyamatok tervezését a készletezés tervezésével kell kezdeni, hiszen a tárolási lehetőségek meghatározzák a beszerzési és értékesítési lehetőségeket.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

Az áruforgalmi folyamatok tervezését az értékesítés tervezésével célszerű kezdeni, hiszen az értékesítési lehetőségek határozzák meg a beszerzést és azt is, hogy milyen mennyiségű és összetételű készleteket kell tartani.

b/ A vállalkozás pénzügyi helyzete nincs hatással az optimális készletnagyság kialakítására.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

A vállalkozás pénzügyi lehetőségein is múlik, hogy mikor mennyi árut tud vásárolni. Ha magasabb készletszint kialakítása lenne optimális, de nem áll rendelkezésre elegendő saját forrás, akkor legfeljebb hitelből tudja pótolni a hiányzó összeget, de ennek kamata növeli a költségeket.

c/ Ha egy tervezett kereskedelmi akció miatt nagyobb mennyiségű áru beszerzéséről döntünk, számolni kell azzal, hogy a raktár üzemelési költségei (fűtés, világítás, stb.) is növekednek.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

A raktár üzemelési költségei a viszonylag állandó költségek közé tartoznak, nem emelkednek attól, hogy több árut tárolunk a raktárban. Ez alól kivételt jelent, ha ezekhez az árukhoz speciális tárolási körülményeket kell biztosítani, például a hűtőtér kapacitását növelni kell. Természetesen az árumennyiségnek egy meghatározott mennyiségi növekedésén túl már a raktárterület bővítésére van szükség, és ezáltal az üzemelési költségek növekedhetnek.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

ADOTT IDŐSZAK ÁTLAGOS KÉSZLETÉNEK MEGÁLLAPÍTÁSA MENNYISÉGBEN ÉS ÉRTÉKBEN

A beszerzési, készletezési döntésekhez gyakran nem elegendő a készletnyilvántartás egy-egy időpontra vonatkozó készletadatainak ismerete. Szükség van egy időszak átlagos készletnagyságának ismeretére is.

Az átlagkészletet a legegyszerűbben az **adott időszak nyitó- és zárókészletadatainak egyszerű számtani átlagolásával** tudjuk kiszámítani:

$$K = \frac{N_{yk} + Z_k}{2}$$

$$\text{átlagkészlet} = \frac{\text{nyitókészlet} + \text{zárókészlet}}{2}$$

Az átlagkészlet számítható mennyiségben és értékben.

Az átlagkészlet értékének megállapításához, és a készletezéssel kapcsolatos egyéb mutatók számításához a készletadatokat beszerzési és eladási áron egyaránt felhasználhatjuk. Fontos viszont, hogy egy-egy számításnál mindig azonos áron megadott adatokkal számoljunk.

Ha egy időszakon belül több időpontban ismerjük a készlet mennyiségét vagy értékét, akkor a nyitó- és zárókészlet egyszerű számtani átlagánál pontosabb adatot kapunk az átlagkészletre a **kronologikus átlag számításával**.

A kronológikus átlag számításakor az első és utolsó időpont adatának feléhez hozzáadjuk a többi időpont adatát, és az összeget az adatok számánál eggyel kisebb számmal osztjuk. Képlete:

$$K = \frac{\frac{X_1}{2} + X_2 + X_3 + \dots + \frac{X_n}{2}}{n-1}$$

Az átlagkészlet változása

A készletek időbeli alakulását vizsgálhatjuk dinamikus viszonyszámokkal, tervezett változásukat pedig tervfeladat és tervteljesítési viszonyszámokkal. Ezeket a mutatószámokat többnyire az átlagkészletre vonatkozó adatokból számítjuk.

Nézzük meg az átlagkészlet számítását egy konkrét példán keresztül!

a. Egy boltja április 1-jén 600 kg, július 1-jén 500 kg készlettel rendelkezett kristálycukorból.

A negyedév átlagos készlete: $(600+500)/2 = 550$ kg

b. A bolt készlete a nyilvántartás adatai szerint értékben: április 1-jén 6 500 ezer Ft, július 1-jén 6 000 ezer Ft.

A negyedév átlagos készlete: $(6\ 500\ e + 6\ 000\ e)/2 = 6\ 250$ ezer Ft.

c. Ha ismerjük a negyedév valamennyi hónapjának 1. napján a készlet értékét, akkor ennél a becslésnél pontosabb adatot kapunk kronologikus átlaggal:

Ha május 1-jén a készlet értéke 5 800 ezer Ft, június 1-jén 5 500 ezer Ft, akkor a negyedév átlagos készletértéke: $(6\ 500/2 + 5\ 800 + 5\ 500 + 6\ 000/2)/3 = 5\ 850$ ezer Ft.

d. Az előző év II. negyedévében 6 500 ezer Ft értékű készlet volt az egységben.

A készletváltozás az előző év azonos időszakához képest: $5\ 850\ e/6\ 500\ e = 0,9$ 90%

Az átlagkészlet 10%-kal alacsonyabb az előző év II. negyedévi átlagkészlethez képest.

A KÉSZLET ÉS A FORGALOM ÖSSZEFÜGGÉSÉNEK VIZSGÁLATA

A készletek nagyságát célszerű nem önmagában, hanem a forgalommal együtt vizsgálni. A készletek növekedését például önmagában nem ítéltjük kedvezőtlen jelenségnek, csak abban az esetben, ha a forgalom nem, vagy ennél kisebb mértékben növekedett. A készletgazdálkodás akkor eredményes, ha adott forgalmat a lehető legkisebb készlettel bonyolítunk le.

A forgási sebesség mutatószámai

A forgási sebesség fordulatokban megmutatja, hogy az adott időszak forgalma hányszorosa az átlagos készlet értékének. Azt fejezi ki tehát, hogy a készletet hányszor kellett pótolni az adott időszak forgalmának lebonyolításához.

Kiszámítása:

$$F = E/K$$

A forgási sebesség napokban megmutatja, hogy az átlagkészlet hány napi átlagos forgalomnak felel meg, pontosabban azt, hogy átlagosan hány nap telik el a készlet beszerzésétől annak értékesítéséig.

Kiszámítása:

$$F_n = \frac{K}{\frac{E}{n}}$$

Ebből

$$F_n = \frac{K \cdot n}{E}$$

F_n: forgási sebesség napokban

K: átlagkészlet

E: forgalom

n: az időszak napjainak száma, a statisztikai elemzésekben az éves adatoknál 360, havi adatoknál 30 nappal számolunk.

A forgási sebesség mindkét mutatója csak akkor ad értelmezhető eredményt, ha a forgalmi és készletadatokat azonos (vagy eladási, vagy beszerzési) áron vetjük egybe.

A forgási sebesség mutatója függ a termék jellegétől, valamint eladhatóságától, keresettségétől.

Az eltarthatóságuk miatt rövid ideig készletezhető áruféleségeknél a fordulatok száma nagyobb, a forgási sebesség napokban számított értéke kisebb, mint a tartós fogyasztási cikkekénél. A keresett idénycikkek esetében szintén gyors a forgási sebesség az idény (szezón) előtt.

A forgási sebesség mutatói közötti összefüggés

A forgási sebességet napokban megkapjuk, ha az időszak napjainak számát osztjuk az időszak alatti fordulatok számával. A forgási sebességet fordulatokban megkapjuk, ha az időszak napjainak számát osztjuk a forgási napok számával.

Például: Ha egy bolt készlete átlagosan 30 napi forgalom lebonyolítására elegendő, évente 12-szer cserélődik ki az átlagos készlet. ($360/30 = 12$)

Ha egy másik bolt készleteinek forgási sebessége 15 nap, akkor az átlagos készlet 15 napi forgalom lebonyolítására elegendő, tehát gyakrabban, évi 24 alkalommal cserélődik ki az átlagkészlet.

A második bolt készletgazdálkodása előnyösebb, mivel rövidebb ideig tartja a pénzt árukészletben – ugyanakkora pénzmennyiséggel kétszer akkora forgalmat tud egy hónap (egy év) alatt lebonyolítani, mint az 1. bolt, csupán amiatt, hogy gyorsabban el tudja adni a beszerzett árumennyiséget.

Ha egy boltban a vevők igényeihez alkalmazkodó a választék, a keresletnek megfelelő árukat szereznek be és nem keletkeznek inkurrens készletek, akkor a készletek cserélődése gyorsabb lehet, mint egy másik hasonló boltban, ahol minderre kevésbé figyelnek a bolt vezetői.

A forgási sebesség változása

A forgási sebesség fordulatokban akkor alakul kedvezően, ha növekszik egyik időszakról a másikra. Ezért a forgási sebesség fordulatokban kifejezett változása egyenes mutató. A forgási napok számának változása viszont akkor tekintendő kedvezőnek, ha csökken. A forgási napok változását kifejező viszonyszám ezért "fordított mutató".

Az egyes árucsoportok forgási sebességének alakulása támpontot ad azok beszerzésének gyakoriságához is.

A forgási sebesség megállapítható áruajtánként, árucsoportonként és vállalkezési szinten átlagosan is. A vállalkozás készleteinek átlagos forgási sebességét befolyásolja az egyes áruféleségek forgási sebessége, valamint az is, hogy milyen arányt képviselnek a különböző forgási sebességű áruféleségek az összes forgalomból. Ha megnő például a gyors forgási sebességű áruféleségek aránya, akkor a vállalkozás átlagos forgási sebessége is gyorsulni fog.

Nézzük meg a forgási sebesség számítását és értékelését egy példán keresztül!

A Siker Kft. egyik boltjában az átlagkészlet 2009-ben nettó beszerzési áron 1 800 e Ft. Az év folyamán az áruház forgalma 28 500 e Ft, az értékesítés nettó beszerzési értéke: 27 000 e Ft.

Forgási sebesség napokban: $(1\ 800\ e \cdot 360) / 27\ 000 = 24$ nap

Forgási sebesség fordulatokban. $27\ 000\ e / 1\ 800\ e = 15$ fordulat

A készletek átlagosan 24 naponta, az év során 15 alkalommal cserélődtek ki.

$360\ \text{nap} / 24\ \text{nap} = 15$ fordulat, illetve $360\ \text{nap} / 15\ \text{fordulat} = 24$ nap

A forgási sebesség számításához minden adatot azonos áron kell figyelembe venni. Mivel a készletadatokat beszerzési áron számított értékben ismerjük, az értékesítést is beszerzési áron, és nem eladási áron kellett figyelembe venni.

A FORGALOM ÉS A KÉSZLET VÁLTOZÁSÁNAK EGYÜTTES VIZSGÁLATA

A készleteket és az eladási forgalmat nemcsak egy adott időszakra vonatkozóan lehet összehasonlítani, hanem időbeni együttes változásuk is kimutatható.

A készletvonzat mutatója kifejezi, hogy az árbevétel (forgalom) minden 1%-os változása az átlagkészlet hány % os változását vonja maga után.

$$\text{Készletvonzat} = \frac{\text{Készletváltozás}\% - a}{\text{Forgalomváltozás}\% - a}$$

Nézzük meg a készletvonzat számítását és értékelését egy példán keresztül!

Az előző mintapélda adatait felhasználva, ha a Siker Kft. forgalma nettó beszerzési áron 2008-ban 25 000 ezer Ft, átlagkészletének értéke nettó beszerzési áron 1 580 ezer Ft volt, akkor a készletvonzat megállapításához először ki kell számolni az értékesítés és az átlagkészlet változását kifejező dinamikus viszonyszámokat.

Forgalom dinamikus viszonyzáma: $27\,000\text{ e} / 25\,000\text{ e} = 1,08$ 108,0%

Átlagkészlet dinamikus viszonyzáma: $1\,800\text{ e} / 1\,580\text{ e} = 1,139$ 114% (113,9%)

Készletvonzat: $14\% / 8\% = 1,75$

Értelmezése: Minden 1%-os forgalom-emelkedés 1,75%-os készletnövekedéssel járt együtt. A mutató kedvezőtlen, arányaiban jóval nagyobb készletet igényelt a forgalom.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. feladat

Az információtartalom ismeretében válaszolja meg újra az Esetfelvetésben feltett kérdést!

Melyik bolt készletgazdálkodását értékeli kedvezőbbnek, és miért?

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Mi lehet az oka annak, hogy a két boltban eltér a készletek cserélődésének átlagos időtartama?

2. feladat

Írjon példát olyan termékekre, amelyekből

a/ legfeljebb egynapi forgalomnak megfelelő mennyiségű készletet célszerű tartani:

b/ legfeljebb 3–4 napi forgalomnak megfelelő mennyiségű készletet célszerű tartani:

c/ akár egy havi forgalomnak megfelelő mennyiségű készletet is indokolt lehet tartani:

d/ akár 2–3 havi forgalomnak megfelelő mennyiségű készletet is indokolt lehet tartani:

3 feladat

Ön egy ruházati boltot működtet, és a 2008. és 2009. évi készletgazdálkodását kell elemeznie, értékelnie, majd ennek alapján megterveznie a 2009. évre vonatkozó főbb mutatókat.

A KÉSZLETEZÉS TERVEZÉSE ÉS SZERVEZÉSE

a) A bolt készletadatai 2008-ban nettó beszerzési áron:

január 1.	2 524 ezer Ft
március 31.	3 252 ezer Ft
június 30.	2 646 ezer Ft
szeptember 30.	2 867 ezer Ft
december 31.	2 442 ezer Ft

A bolt éves bevétele nettó beszerzési áron számítva 28 142 ezer Ft volt.

Számítsa ki:

- a 2008. évi átlagkészlet értékét nettó beszerzési áron,
- a 2008. évi átlagos forgási sebességet napokban és fordulatokban!

Értelmezze a forgási sebesség mutatóit!

b) a 2009. év átlagkészletének értéke nettó beszerzési áron 2 568 ezer Ft, a bevétel nettó beszerzési áron számítva 27 150 ezer Ft.

Számítsa ki:

- a 2009. évi átlagos forgási sebességet napokban és fordulatokban,
- a forgási sebesség változását kifejező viszonyszámot,
- a készletvonzatot a 2008. és 2009. évi adatokból!

Értelmezze és értékelje a forgási sebesség alakulását és a készletvonzatot!

c)

Ön 2010. évre 29 200 ezer Ft bevételt tervez beszerzési áron számítva. A készletek forgási sebességét 2 nappal szeretné gyorsítani.

- Határozza meg a tervezett forgási sebességet napokban!
- Állapítsa meg, hogy mekkora átlagkészlet teszi lehetővé a terv megvalósulását!
- Nevezzen meg néhány módszert, amellyel meg tudja valósítani a forgási sebesség gyorsítását!

4. feladat

Egy vegyi árukat értékesítő kereskedelmi vállalkozás átlagkészlete 2008-ban 35 nap alatt, 2009-ben 38 nap alatt cserélődött ki.

A vállalkozás vezetője ezt a következőképpen értékeli:

"Örülök ennek a változásnak, hiszen így ritkábban kellett árut rendelnem, 2 nappal hosszabb ideig volt elegendő a készlet a forgalom lebonyolításához".

a) Egyetért Ön ezzel a vélekedéssel? Indokolja meg állítását!

<hr/> <hr/> <hr/>

b) Számítsa ki a forgási sebesség %-os változását! Értelmezze a kiszámított viszonyszámot!

<hr/> <hr/> <hr/>

c) Javult vagy romlott a készletvonzat mutatója 2008-ról 2009-re? Véleményét indokolja meg!

<hr/> <hr/> <hr/>

Megoldás:

1. feladat

Melyik bolt készletgazdálkodását értékeli kedvezőbbnek, és miért?

A 2. sz. bolt készletgazdálkodása kedvezőbb. Ebben a boltban gyorsabban cserélődtek ki a készletek, gyorsabban megtérült a készletekben lekötött pénz, és azt újra árubeszerezésre lehetett fordítani. Az előző évhez képest kedvezően alakult a készletgazdálkodás ebben a boltban, hiszen a készletek kisebb mértékben emelkedtek, mint a forgalom, tehát azonos értékű forgalom lebonyolításához arányaiban kisebb készlet szükséges 2009-ben, mint 2008-ban. Az 1. sz. boltban csökkent a forgalom és az átlagos készletérték is, de a készletek kisebb mértékben csökkentek, mint a forgalom, ez azt jelenti, hogy a forgalmazás készletigénye növekedett, tehát a változás kedvezőtlen.

Mi lehet az oka annak, hogy a két boltban eltér a készletek cserélődésének átlagos időtartama?

Lehet, hogy más termékeket forgalmaznak, a 2. sz. boltban zömében olyanokat, amelyek gyakrabban keresett termékek, esetleg rövidebb az eltarthatósági idejük, vagy olyan, kedvező áron kínált termékek, amelyeket gyorsabban lehet értékesíteni a beszerzést követően. Lehet az is, hogy jobban illeszkedik a beszerzés a vevői igényekhez, ezért nem keletkeznek nehezen eladható, inkurrens készletek, amelyekben "áll a vállalkozás pénze". Az is lehet, hogy jobban figyelnek a készletek alakulására, és időben "megszabadulnak" a felhalmozódott készletektől, árengedménnyel, akciókkal célirányos árukihelyezéssel.

2. feladat

Termékek, amelyekből

a) legfeljebb egynapi forgalomnak megfelelő mennyiségű készletet célszerű tartani:

kenyér, péksütemény, friss tej, hidegkonyhai készítmények, friss sütemények, gyümölcs

b/ legfeljebb 3–4 napi forgalomnak megfelelő mennyiségű készletet célszerű tartani:

felvágottak, egyes sajtok, zöldségek, egyes gyümölcsök

c/ akár egy havi forgalomnak megfelelő mennyiségű készletet is indokolt lehet tartani:

liszt, cukor, fűszerek, édességek, mirelit áruk, tészták

d/ akár 2–3 havi forgalomnak megfelelő mennyiségű készletet is indokolt lehet tartani:

mosószeres, tisztítószeres, konzervek, edények, egyes ruházati cikkek, rövidáruk, műszaki cikkek

3. feladat

a)

Átlagkészlet: $(2\,524/2 + 3\,252 + 2\,646 + 2\,867 + 2\,442/2) = 2\,812$ ezer Ft

Forgási sebesség napokban: $(2\,812 \text{ e} \cdot 360) / 28\,142 = 35,9$ 36 nap

Forgási sebesség fordulatokban: $28\,142 / 2\,812 = 10$ fordulat

A készlet átlagosan 36 napi forgalom lebonyolítására elegendő, 36 naponként cserélődik ki, az év során 10-szer.

b)

Forgási sebesség napokban: $(2\,568 \cdot 360) / 27\,150 = 34,0$ 34 nap

Forgási sebesség fordulatokban: $27\,150 / 2\,568 = 10,57$ 10,6 fordulat

Forgási sebesség változását kifejező viszonyszám: $36/34 = 1,058$ 106,0%

(fordított mutató: bázisidőszak adata/tárgyidőszak adata)

Forgási sebesség változását kifejező viszonyszám $10,6/10 = 106,0\%$

(egyes mutató: tárgyidőszak adata/bázisidőszak adata)

Készletvonzat számítása:

Készletváltozás: $2\,568 \text{ e} / 2\,812 \text{ e} = 0,9132$ 91,3%

Az átlagkészlet 8,7%-kal csökkent.

Bevételváltozás: $27\,150 \text{ e} / 28\,142 \text{ e} = 0,9647$ 96,5%

A bevétel 3,5%-kal csökkent.

Készletvonzat: $-8,7\% / -3,5\% = 2,49$

Értelmezés, értékelés:

2009-ben a készletek átlagosan 34 napi forgalom lebonyolítására voltak elegendőek, az év során 10,6-szer cserélődtek ki. A forgási sebesség gyorsult 2 nappal, azaz 6%-kal. Ez kedvező változás volt, hiszen a készletekben lekötött pénz rövidebb alatt térült meg a bevételben. 2008-ról 2009-re az árbevétel minden 1%-os csökkenése a készletek 2,49%-os csökkenésével járt együtt. A forgási sebesség gyorsulása annak köszönhető, hogy a készletek nagyobb mértékben csökkentek, mint a bevétel.

c)

2010. évre tervezett forgási sebesség: 34 nap – 2 nap = 32 nap

Tervezett átlagkészlet: $32 \text{ nap} * 29\,200 \text{ e} / 360 \text{ nap} = 2\,595,6 \text{ e Ft}$ 2 596 ezer Ft

A 32 napos forgási sebességhez a tervezett bevételt figyelembe véve 2 596 ezer Ft értékű készlet tartásával kell számolni.

- A készletek forgási sebességének gyorsítására alkalmas módszerek:
- Az áruválaszték átalakítása oly módon, hogy a könnyen eladható, keresett termékek aránya növekedjen;
- A vevői igények folyamatos figyelemmel kísérésével a keresletnek megfelelő áruk beszerzése;
- A készletek folyamatos figyelemmel kísérésével a kevésbé keresett termékek időben történő értékesítése akciókkal, áruajánlással, célszerű árukihelyezéssel.

4. feladat

a) Nem lehet egyetérteni ezzel a megállapítással, hiszen a változás azt jelenti, hogy a készletek eladása lassult, hosszabb ideig volt lekötve a pénze áruban, költségesebb volt a készletezés.

b) Forgási sebesség változása: $35/38=92,1\%$

Értelmezés: a forgási sebesség 7,9%-kal lassult.

c) A készletvonzat mutatója romlott. Indoklás: a forgási sebesség lassulása azt jelenti, hogy az átlagkészlet jobban nőtt, mint a forgalom, ezért 1% forgalomnövekedés több mint 1% készletnövekedéssel járt, vagy az átlagkészlet kevésbé csökkent, mint a forgalom, ezért 1%-os forgalomcsökkenés kevesebb, mint 1%-os készletcsökkenéssel járt együtt.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Az alábbi kijelentésekről állapítsa meg, hogy melyek igazak és melyek hamisak! Választását mindegyik megállapítás alatt röviden indokolja meg!

a/ A forgási napok számának csökkenése azt jelenti, hogy az átlagkészlet kevesebb nap forgalmának lebonyolítására elegendő, mint a megelőző időszakban ezért ez a vállalkozás számára kedvezőtlen változást jelent.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

b/ Ha adott időszakban a készletek lassabban növekednek, mint a forgalom, akkor a készletek forgási sebessége gyorsul.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

c/ Ha a készletek egy adott időszakban nagyobb mértékben nőnek, mint a forgalom, akkor a készletvonzat 1%-nál kisebb.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

<hr/> <hr/> <hr/>

d/ Ha a forgalom növekedésével a készletvonzat nő, akkor a forgási sebesség lassul.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

<hr/> <hr/> <hr/>

e/ A választékigényes termékekből az átlagosnál magasabb készletet kell tartani.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

<hr/> <hr/> <hr/>

2. feladat

Egy vállalkozás két élelmiszerboltot üzemeltet. Az 1. sz. boltban a készletek átlagos forgási sebessége 26 nap, a 2. sz. boltban 22 nap volt 2009. évben.

Az alábbiak közül húzza alá a helyesnek tartott megállapítást!

a./ az 1. sz. boltban jobb a készletgazdálkodás, mivel hosszabb ideig elegendő a készlet a forgalom lebonyolításához,

b./ az értékesítési adatok nélkül nem lehet megítélni, hogy melyik boltban jobb a készletgazdálkodás,

c./ a 2. sz. boltban kedvezőbb a készletekkel való gazdálkodás, mivel a készletek gyorsabban cserélődnek.

3. feladat

Egy kereskedelmi vállalkozás két ruházati szaküzletet működtet. Az értékesítési forgalom 2008. évről 2009. évre mindkét üzletben emelkedett. A készletvonzat mutatója a két időszak adatai alapján:

- 1. sz. bolt: 0,8%
- 2. sz. bolt: 0,6%

Az alábbiak közül húzza alá a helyesnek tartott megállapítást!

a/ a 2. sz. boltban kedvezőbb a mutató értéke, mivel a forgalom minden 1%-os emelkedése az átlagkészletnek kisebb mértékű emelkedésével járt együtt, mint az 1.sz. boltban,

b/ az 1. sz. boltban kedvezőbb a mutató értéke, mivel a készletek dinamikusabban nőttek, mint a 2. sz. boltban.

4. feladat

Egy divatárubolt áruforgalmi adatait fogyasztói áron ismerjük.

2008. III. negyedévben

- nyitókészlet:	3 300 ezer Ft
- zárókészlet:	3 700 ezer Ft
- értékesítés	7 500 ezer Ft

2009. III. negyedévben a forgalom 6%-kal haladta meg az előző év III. negyedév forgalmát, a készletek pedig 3 nappal gyorsabban cserélődtek.

a) Számítsa ki, hogy 2008. III. negyedévben és 2009. III. negyedévben átlagosan hány nap alatt cserélődött ki a készlet!

A KÉSZLETEZÉS TERVEZÉSE ÉS SZERVEZÉSE

b) Állapítsa meg, hogy átlagosan mekkora készlet tartása mellett sikerült a 2009. évi forgalmat ilyen forgási sebességgel lebonyolítani!

c) Soroljon fel legalább négy lehetőséget, amellyel az üzlet növelni tudta forgalmát, és gyorsítani tudta a készletek forgási sebességét az előző év azonos időszakához képest!

d) Mennyi volt a beszerzett áruk értéke fogyasztói áron 2008. III. negyedévben?

MEGOLDÁSOK

1. feladat

a/ A forgási napok számának csökkenése azt jelenti, hogy az átlagkészlet kevesebb nap forgalmának lebonyolítására elegendő, mint a megelőző időszakban ezért ez a vállalkozás számára kedvezőtlen változást jelent.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

A vállalkozás számára ez kedvező változást jelent, mivel a készletek cserélődése ez esetben gyorsul, rövidebb ideig van lekötve a kereskedő pénze az áruban, lehet, hogy meg is térül a beszerzésre fordított összeg a bevételben, mire a szállító partnernek azt ki kell fizetni.

b/ Ha adott időszakban a készletek lassabban növekednek, mint a forgalom, akkor a készletek forgási sebessége gyorsul.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

Ha a készletek kisebb mértékben nőnek, mint a forgalom, akkor egységnyi forgalom lebonyolításához kevesebb készletre van szükség, gyorsul a készletek cserélődése, csökkennek a készlettartás költségei.

c/ Ha a készletek egy adott időszakban nagyobb mértékben nőnek, mint a forgalom, akkor a készletvonzat 1%-nál kisebb.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

Ha a készletek nagyobb mértékben nőnek, mint a forgalom, akkor a forgalom minden 1%-os növekedése a készleteknek több mint 1%-os növekedésével jár együtt, így a készletvonzat mutatója 1%-nál nagyobb.

d/ Ha a forgalom növekedésével a készletvonzat nő, akkor a forgási sebesség lassul.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

A készletvonzat növekedése ez esetben azt jelenti, hogy a forgalom minden 1%-os növekedésével a készletek több mint 1%-kal nőnek. Egységnyi forgalom lebonyolításához nagyobb készletre van szükség, mint korábban, tehát lassul a készletek cserélődése.

e/ A választékigényes termékekből az átlagosnál magasabb készletet kell tartani.

Indoklás:

IGAZ	HAMIS
------	-------

A választék minden egyes eleméből kell akkora készletet tartani, amekkora szükséges az adott választékelem iránt pontosan fel nem mérhető kereslet kielégítéséhez. Ezért a sok választékelemből álló kínálat arányaiban magas készlettartást igényel.

2. feladat

Helyes megállapítás:

c./ a 2. sz. boltban kedvezőbb a készletekkel való gazdálkodás, mivel a készletek gyorsabban cserélődnek.

3. feladat

Helyes megállapítás:

a/ a 2. sz. boltban kedvezőbb a mutató értéke, mivel a forgalom minden 1%-os emelkedése az átlagkészletnek kisebb mértékű emelkedésével járt együtt, mint az 1.sz. boltban

4. feladat

a) Számítsa ki, hogy 2008. III. negyedévben és 2009. III. negyedévben átlagosan hány nap alatt cserélődött ki a készlet!

Forgási sebesség 2008. III. negyedévben:

Átlagkészlet: $(3\,300 + 3\,700) / 2 = 3\,500$ ezer Ft

Forgási sebesség napokban: $(3\,500 \text{ e} \cdot 90 \text{ nap}) / 7\,500 \text{ e} = 42$ nap

Forgási sebesség 2009. III. negyedévben?

$42 \text{ nap} - 3 \text{ nap} = 39 \text{ nap}$

b) Forgalom 2009. III. negyedévben: $7\,500 \cdot 1,06 = 7\,950$ ezer Ft

Átlagkészlet 2009. III. negyedévben: $39 \text{ nap} \cdot 7\,950 \text{ e} / 90 \text{ nap} = 3\,445$ ezer Ft

c) A forgási sebesség gyorsítható volt például az alábbi módon:

- A kereslethez a korábbinál jobban illeszkedő választékot alakítottak ki, így a beszerzett készleteket gyorsan értékesíteni tudták.
- A nyári szezonvégi vásárt megfelelő időben, megfelelő engedményekkel kezdték meg.
- Az alkalmazottakat érdekeltté tették abban, hogy ne alakuljanak ki elfekvő készletek, illetve azokat mielőbb értékesíteni tudják.
- Jól, hatékonyan reklámozták az üzletet és a választékot.
- A nyitvatartási időt a vevőkör igényeihez, vásárlási szokásaihoz igazították.
- Kellemes vásárlási környezetet alakítottak ki.

d) Beszerzett áruk értéke 2008. III. negyedévben:

$$7\,500\text{ e} + 3\,700\text{ e} - 3\,300\text{ e} = 7\,900\text{ ezer Ft}$$

MUNKANYELV

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Horváthné Herbáth Mária, Stágel Imréné: Kereskedelmi és vállalkozási ismeretek, rendelési szám:21017 Műszaki Könyvkiadó, Budapest

Horváthné Herbáth Mária, Stágel Imréné: Az áruforgalmi tevékenység tervezése, elemzése, hatása az eredményre, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft., Budapest, 2008.

A(z) 0003–06 modul 004–es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
33 341 01 0000 00 00	Kereskedő, boltvezető
51 213 01 0010 51 01	Eseményrögzítő
51 213 01 0010 51 02	Filmlaboráns
52 341 05 1000 00 00	Kereskedő
52 341 05 0100 52 01	Bútor- és lakástextil-kereskedő
52 341 05 0100 52 02	Élelmiszer- és vegyiáru-kereskedő
52 341 05 0100 52 03	Ruházati kereskedő
52 341 07 0000 00 00	Kultúrcikk-kereskedő
52 725 01 0000 00 00	Látszerész és fotócikk-kereskedő
33 341 03 0010 33 01	Építőanyag-kereskedő
33 341 03 0010 33 02	Épületgépészeti anyag- és alkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 03	Járműalkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 04	Villamossági anyag- és alkatrész-kereskedő
51 341 01 0000 00 00	Műszakicikk-kereskedő
31 341 04 0000 00 00	Vegyesiparcikk-kereskedő
31 341 04 0100 31 01	Agrokémiai és növényvédelmi kereskedő
31 341 04 0100 31 02	Gyógynövénykereskedő
31 341 04 0100 31 03	Piaci, vásári kereskedő
31 341 04 0100 31 04	Sportszer- és játékkereskedő
33 215 02 0000 00 00	Virágkötő, -berendező, virágkereskedő
33 215 02 0100 33 02	Virágkereskedő
52 341 06 0001 52 01	Antikvárium kereskedő

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

12 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató